

Színek, alakok az élővilágban
Az élővilág gazdagsága

Kompetenciaterület:
Szociális, életviteli és környezeti kompetenciák

4. évfolyam

Programcsomag: Én és a világ

A modul szerzője: Iván Zsuzsanna

MODULLEÍRÁS

Ajánlott korosztály	9-10 évesek
Ajánlott időkeret	2 × 45 perc
A modul közvetlen célja	A természet szeretetére nevelés, a biológiai sokféleség jelentőségének és az ember természettel kapcsolatos felelősségének bemutatása
A modul témái, tartalma	Témák: Élő természet Tartalom: Az élőlények változatos színeinek, alakjainak felfedezése, hasonló és azonos tulajdonságok keresése, a természet szépségének és érzékenységének vizsgálata
Megelőző tapasztalat	Geometria: testek, hasonlóság, egybevágóság; Környezetismeret: növény- és állatismeret, életközösségek (elegendő már egynek az ismerete, például az erdő)
Ajánlott továbbhaladási irány	Különböző tárgyak külső jegyeinek összehasonlítása, leírás
A kompetenciafejlesztés fókuszai	Önismerettel összefüggő kompetenciák: érzelmek tudatossága; önszabályozás – pozitív önértékelés, tekintet másokra Kognitív kompetenciák: problémaazonosítás és megoldás Társas kompetenciák: empátia, kommunikációs készségek Környezeti kompetenciát erősítő elemek: rendszerszemlélet, globális és helyi környezeti problémák felismerése, kritikai, kreatív, problémamegoldó gondolkodás, felelősségérzet
Kapcsolódási pontok	A NAT-hoz: Ember a természetben; Ember és társadalom; Művészetek; Magyar nyelv és irodalom; Matematika; Életvitel és gyakorlati ismeretek Tantárgyakhoz: környezetismeret, magyar nyelv és irodalom, matematika, rajz, technika, ének Modulokhoz: Egy öreg fa naplója; Életben akarok maradni
Támogató rendszer	Spencer Kagan: <i>Kooperatív tanulás</i> . Önkonet Kft. Budapest, 2001 Hortobágyi Katalin: <i>Projektkézikönyv</i> . OKI. Budapest, 1991 Kereszty Zsuzsa (szerk.): <i>Tanítói kézikönyv a szociális kompetenciák fejlesztéséhez az 1-12. évfolyamon</i> . suliNova Kht. Budapest, 2006 A tanulók környezetismeret tankönyve

Módszertani ajánlás

A modul az élőlények változatos formáinak, színvilágának felfedeztetésére törekszik. Az élőlények változatossága ellenére mindig találhatunk határozott tulajdonságcsoportokat. A feladatok egy része ezek keresésére, összegyűjtésére, halmazokba rendezésére irányul. A hasonlóság vizsgálatával kiderülhet, hogy a látszólag hasonló dolgok között is mennyi különbség van, ezért fontos az alapos megfigyelés. (Érzékeltethetjük az azonos és a hasonló kifejezés közti különbséget.) Mire jó a színek, alakok leírása? Ezzel a kérdéssel az élőlények meghatározásáig juthatunk el.

Fontos cél az élővilág, élőlények szépségének, varázslatos formáinak megláttatása, a szépérzék fejlesztése. „A változatosság gyönyörködtet”, a lelkünket melengeti, megnyugvást, szeretet ad. A modul ezeket az élményeket a tanulók személyes érzelmein keresztül kívánja elérni. A természet faj- és egyedgazdagságának, sokféleségének megőrzése az ember felelőssége, ennek beláttatása a gyerekek életkorának megfelelően történik a projekt összegzésekor.

A modul megvalósítása projektmódszerrel történik. A módszer leírása megtalálható a Tanítói kézikönyvben. Történhet tanórákon vagy tanórán kívül. Ajánlatos a modulnak legalább az egyik felét természetben elvégezni, de ha alkalmas erre az iskola udvara, parkja vagy egy közeli liget, akkor az egész időt kint tölthetjük. Szinte az oktatás minden szakaszában megvalósítható, mert nem kíván különösebb előzetes ismeretet.

Lehetséges és hasznos alkalmazási területe egy életközösség megismerését összefoglaló, rendszerező óra. Igazán tesztelhetjük vele a kompetenciaterületek kapcsolódását, a szerzett tudás alkalmazását. Segítséget adhat jeles napok megünnepléséhez, közvetlen vagy tágabb környezetünk természeti szépségeinek felderítéséhez is. Erdei iskolában, szakkörön még több időt is szánhatunk a feldolgozásra. Az A, B és C variációk szabadon választhatók a gyerekek képességei, a megvalósítás körülményeitől függően. Az is elképzelhető, hogy a modul megvalósítása során különböző csoportokban párhuzamosan futnak a variációk. Az időkeretek nem merevek, alakíthatók. Ha tanórán valósítjuk meg a modult, akkor érdemes egymást követő órákat használni erre a célra, hogy érvényesülhessenek a projektmódszer jellegzetességei. A modul megvalósításával nem sérül egyik tantárgy sem, hiszen a szociális kompetenciák fejlesztésén túl érinti a környezetismeret, a matematika, a magyar nyelv és irodalom, technika, rajz, de még a testnevelés, ének tananyagát is. A tanmenetbe beilleszthető.

A projekt megvalósításának feltétele, hogy előtte legalább egy héttel a gyerekekkel együtt készítünk egy projektfalat, vagy „projektkosarat”, ahova gyűjthetik az anyagokat. Ezek elkészítéséhez a Tanítói kézikönyv ad segítséget. A projekt előkészítésekor előzetes feladatként kérjük meg a tanulókat, hogy gyűjtsenek növényi, állati maradványokat: terméseket, csigaházat, rovarszárny darabokat, madártollat, a virágoskertből hozhatnak egy-egy szál virágot, kisebb növényt (felnőtt engedélyével), természetfotókat stb.

Négy-öt fős csoportoknál nagyobb csoport nem tud hatékonyan dolgozni. A csoportalakításra a Tanítói kézikönyv ad ötleteket. Ajánljuk, hogy a tanító az osztály igényeinek és a feladatnak megfelelően döntsön a csoportalakítás módjáról. A feladatok idejébe a csoportalakítást is beleszámítottuk. Ha az osztályban van látás- vagy mozgássérült diák, akkor ne legyen véletlenszerű csoportalkotás. Ebben az esetben az osztályfőnöknek számos lehetősége van a tanulóit megismerni, tudja, kik azok, akik szívesen segítenek nekik, tudnak együttműködni, örülnek, ha társuknak is sikerélménye van.

Speciális javaslatok az értékeléssel kapcsolatban

Az értékelés során előtérbe kerül a társak értékelése, önértékelés és a közös munka értékelése is. Érdeemes a projekt végén a tanulók illetve csoportok munkáiból kiállítást szervezni, amit akár az iskola összes tanulója meglekinthet (az érintett tanulók beleegyezésével). A projektmunkákból az iskolaújságba is bekerülhetnek anyagok. A projekt jövője miatt fontos lehet egy tanulók és a pedagógus által kitöltött kérdőív. Szokatlan és kényes része az értékelésnek, hogy a tanuló is véleményt nyilvánít, de ezzel a tanár hozzászoktathatja őket a kulturált véleménynyilvánításhoz.

A modul mellékletei

Tanári mellékletek

- P1 – Zenehallgatás
- P2 – Weöres Sándor: *Tájkép*
- P3 – Montázskészítés
- P4 – Válogatás
- P5 – A gyűjtött anyagok alakja
- P6 – Az élőlények alakja
- P7 – Alak- és színparádé I.
- P8 – Alak- és színparádé II.
- P9 – Sokféleség
- P10 – Feladatmegosztás

Diákmellékletek

- D1 – Alakparádé
- D2 – Segítő gondolatok